



Razvoj spretnosti in odgovornost do odraslih v Sloveniji

dr. Petra Javrh



LPIO 29. marec, Hotel Four Points by Sheraton Ljubljana Mons



PIAAC^{slo}

Program za
mednarodno
ocenjevanje
kompetenc
odraslih

Raziskava spretnosti odraslih



Vsebina:

- ❑ Zakaj strokovna odgovornost do odraslih
- ❑ Stanje spretnosti v slovenski populaciji
- ❑ Izbrane ugotovitve specifičnih tematskih študij na SLO podatkih
- ❑ Javni interes in javna služba

NAMEN :

**Spregovoriti o strokovni
odgovornosti izobraževalcev
do odraslih**



**Zakaj bi razpravljali o
odgovornosti?**

**Kaj nam sporoča dogajanje
glede priprave in sprejetja
ZIO?**

Zakaj bi razpravljali o odgovornosti?

Spremembe so tu:

Demografske
spremembe

Tehnološke
spremembe

Konceptualne
spremembe in
vprašanja

Posledice
sprememb

so lahko
ogrožujoče

lahko
so izzivi

Kako se bomo odzvali?

Zakaj bi razpravljali o odgovornosti?

Demografske spremembe

BELA KNJIGA O
POKOJNINAH

STAREJŠI IN TRG DELA
V SLOVENIJI

Neizogibni izzivi v bližnji prihodnosti:

- starejši
- trg dela
- generacijska nesorazmerja

Leta 2040 bo v populaciji nesorazmerno veliko
število odraslih
v starosti 55-79 let.

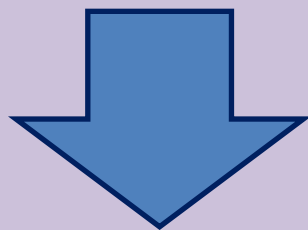
- ❖ To so osebe, danes stare **31-55 let**, današnji vitalni del delovne sile glede na delovno aktivni karierni cikel.
- ❖ Kohorta, ki bo leta 2060 najbolj vitalni del delovne sile glede na delovno aktivni karierni cikel –
se še ni rodila oz. so predstavniki danes stari do 13 let.

Problemi prihodnosti

Kakšne so njihove spretnosti biti kos zahtevam dela in tehnološko bogatega okolja ?

Kaj v izobraževanju narediti z njimi, da bi dosegli predvidene cilje – **ODLIČNE SPRETNOSTI?**

Cilj predlaganih ukrepov = zagotoviti višjo stopnjo delavno aktivnih starejših



❖ Dalj časa naj ostanejo zaposleni, delovno aktivni



❖ Izboljšati in ohranjati zaposljivost



??? Zagotavljati pogoje za večjo karierno uspešnost



Rešitve z vidika raziskave PIAAC

Zmanjšati izčrpavanje zaposlenih skozi celoten karierni cikel

Razvijati spretnosti

Vzpostaviti humana delovna mesta

Zakaj bi razpravljali o odgovornosti?

Tehnološke spremembe



Umetna inteligenca

Robotizacija procesov

Življenje in delo v tehnološko bogatih okoljih

Pomembna etična vprašanja

Pomembna družbena vprašanja



Kakšna bo relacija med človekom in umetno inteligentnim strojem



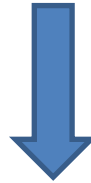
Kdo bo imel dostop do umetne inteligence



Kdo bo kril stroške nesreče pri samovoznem avtomobilu

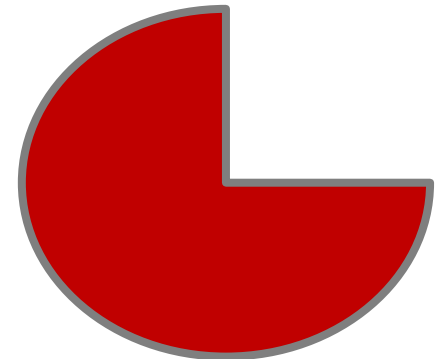
Kaj vemo iz preteklih raziskav?

Raziskava IALS (1994-1998)



ugotovila: določena raven pismenosti je potrebna, da je posameznik kos izzivom moderne družbe

- - - raziskava PIAAC (2013-2016) kaže:
v slabše razvitih državah tudi do tri četrtine ljudi,
ki ne dosegajo te minimalne ravni.

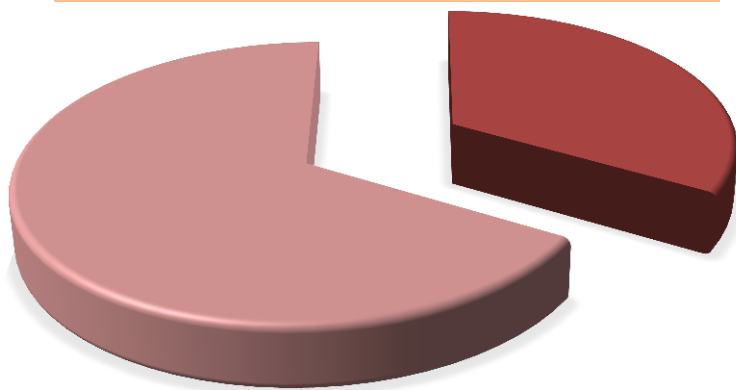


Celo v dobro razvitih državah EU je **do 1/3 ljudi**, ki nimajo dovolj spretnosti, da bi lahko delovali v sodobnem svetu

Nekatere generalne ugotovitve raziskave PIAAC o zmožnostih soočanja s tehnološkim napredkom danes:

KLJUČNE SPRETNOSTI:

Le 1/3 ljudi na svetu ima dovolj spretnosti, da lahko USTREZNO komunicira z ljudmi iz drugih delov sveta



Te spretnosti ima 1/3 mladih

NAPREDKA ni več mogoče meriti z lokalnimi/nacionalnimi standardi

Vzrok - globalizacija

Velike raziskave PIAAC, PISA:

- Močna povezava med uspešnostjo v mladosti in v kasnejših obdobjih
- Izobraževalni sistemi po zaključenem šolanju **slabo pomagajo razvijati spretnosti odraslih**

Povezava med ravniyo znanja in ekonomsko ter socialno blaginjo

V vseh državah je pri posameznikih, ki imajo **slabše besedilne spretnosti**, večja verjetnost, da bodo odgovorili:

- da so **slabega zdravja**,
- da nimajo **vpliva na politične procese** in
- da **ne sodelujejo v dejavnostih društev ali kot prostovoljci**.

- V večini držav je pri posameznikih, ki imajo nizke spretnosti, tudi večja verjetnost, da **manj zaupajo drugim ljudem**.



Zakaj bi razpravljali o odgovornosti?

Konceptualne spremembe in vprašanja

Kaj je JAVNO VELJAVNO ZNANJE

Kaj je JAVNI INTERES

Kaj je JAVNA MREŽA

Kaj BO JAVNA SLUŽBA



Zakaj bi razpravljali o odgovornosti?

Ni samoumevno, da bo javni interes vlagati v ljudi z nizkimi spretnostmi

Sodobne ekonomije: če ni osebnega interesa in angažiranosti pri posamezniku – to ni problem družbe

OECD naredili analize:
Vse napredne ekonomije brez izjeme

Kot predpogoj za razvoj postavijo vlaganje v ta segment družbe

ZAKAJ

BREME SOCIALNIH PRAVIC TEGA SEGMENTA – če je prevelik – HROMI RAZVOJ

Zakaj bi razpravljali o odgovornosti?

Konceptualne
spremembe in
vprašanja

Formalno pridobljeno znanje

- Relativno dober konsenz
- Sistem se je razvijal stoletja
- Utečeni mehanizmi

Neformalno pridobljeno znanje

- Mnoga iskanja, kaj je minimalni nabor znanj, da posameznik lahko funkcionira v sodobni družbi
- Konceptualna vprašanja

Zakaj bi razpravljali o odgovornosti?

Kaj je minimalni nabor znanj za neodvisno funkcioniranje v sodobni družbi

Pred letom 2000

➤ Katere **pismenosti** so nujne

Od leta 2000

➤ Kateri nabor **kompetenc** je ključen

Od 2008 do objave PIAAC 2013

➤ Katere **spretnosti** (merljivi deli kompetenc) so usodne za ekonomije in države

Od 2013 dalje

➤ Katere **zmožnosti** naj ima državljani

Kaj nam sporoča dosedanje dogajanje glede oblikovanja in sprejetja ZIO?

Je indic različnosti
mnenj, demokracije

Je odzraz procesov, ki jih še
ne razumemo – njihovi
vzvodi so nejasni

Je slika mrtvega
teka IO

PODATKI O SLOVENSKI POPULACIJI:

Ugotovitve o spretnostih za
obdelavo in procesiranje
informacij pri odraslih





Raziskava spretnosti odraslih



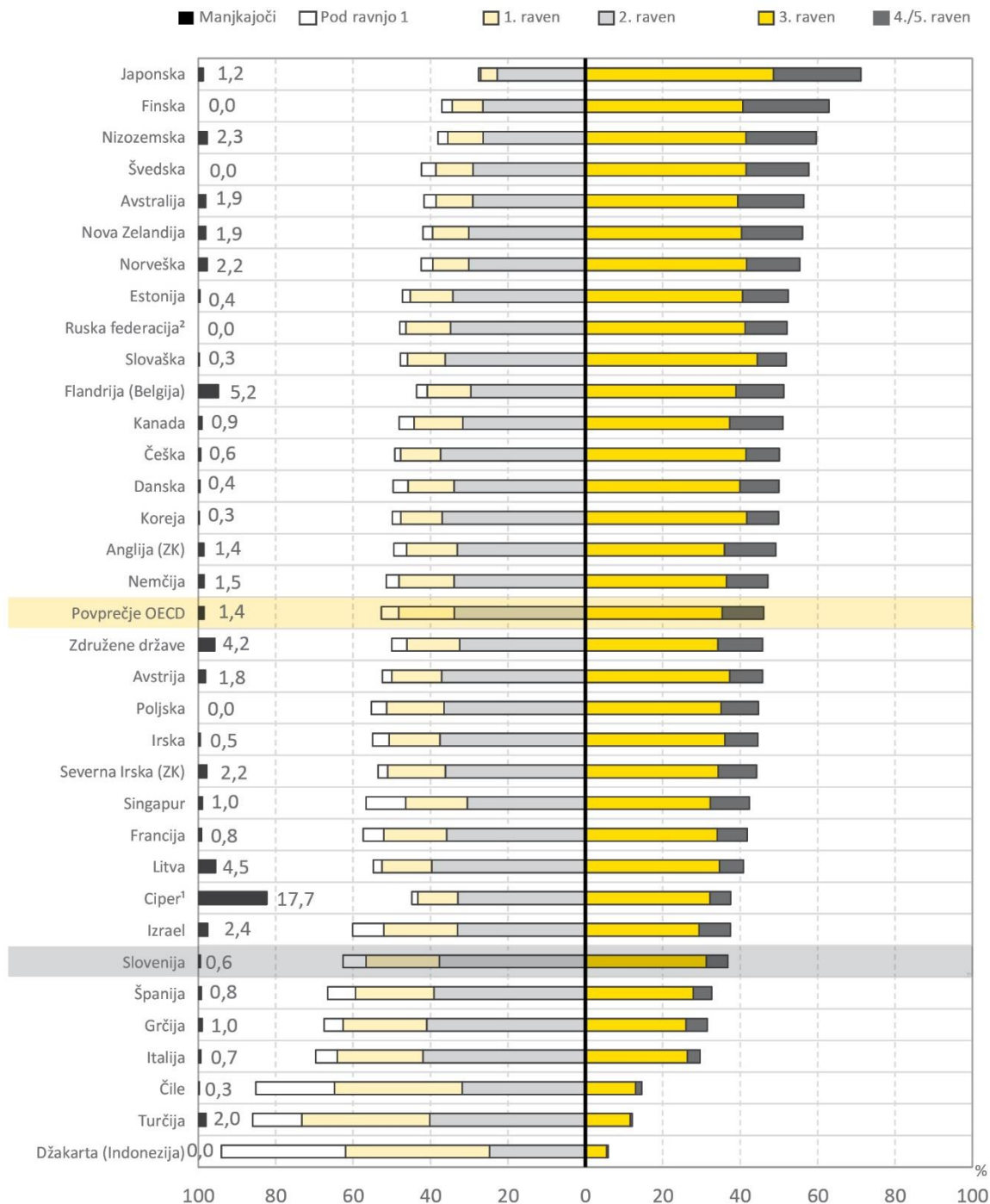
Raziskava
(2014-2016)
je merila
spretnosti za
obdelavo in
procesiranje
informacij

Delež po ravneh na področju besedilnih spretnosti

v padajočem vrstnem redu glede
na skupni delež odraslih, ki so
dosegli

3. in 4./5. raven

Odrasli v kategoriji »Manjkajoči« niso bili sposobni podati dovolj osnovnih podatkov za določitev stopnje spretnosti zaradi jezikovnih oziroma učnih težav ali motenj v duševnem razvoju (s pismenostjo povezan neodgovor)

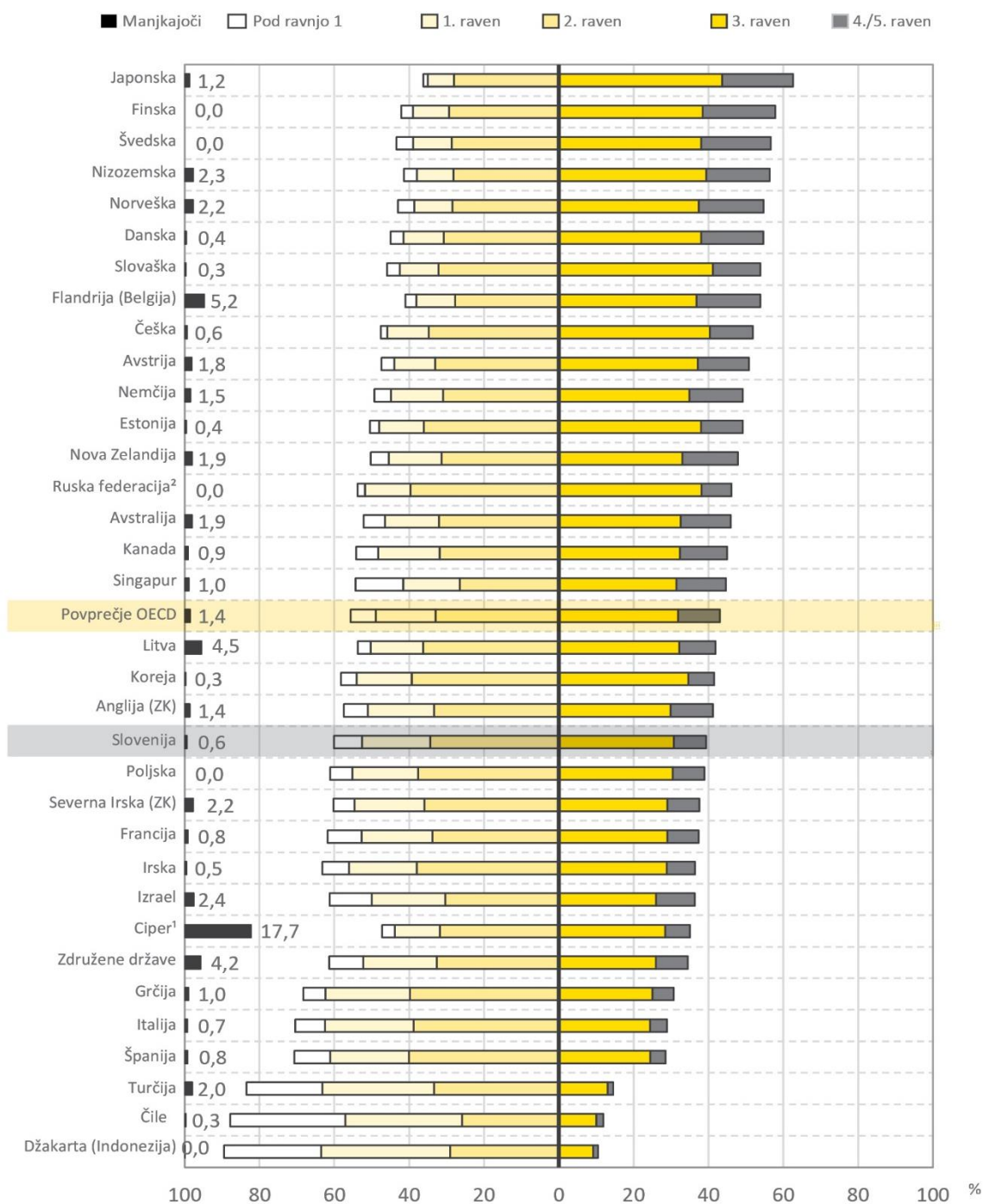


Delež po ravneh na področju **matematičnih** **spretnosti**

v padajočem vrstnem redu glede
na skupni delež odraslih, ki so
dosegli

3. in 4./5. raven

Odrasli v kategoriji »Manjkajoči« niso bili sposobni podati dovolj osnovnih podatkov za določitev stopnje spretnosti zaradi jezikovnih oziroma učnih težav ali motenj v duševnem razvoju (s pismenostjo povezan neodgovor)



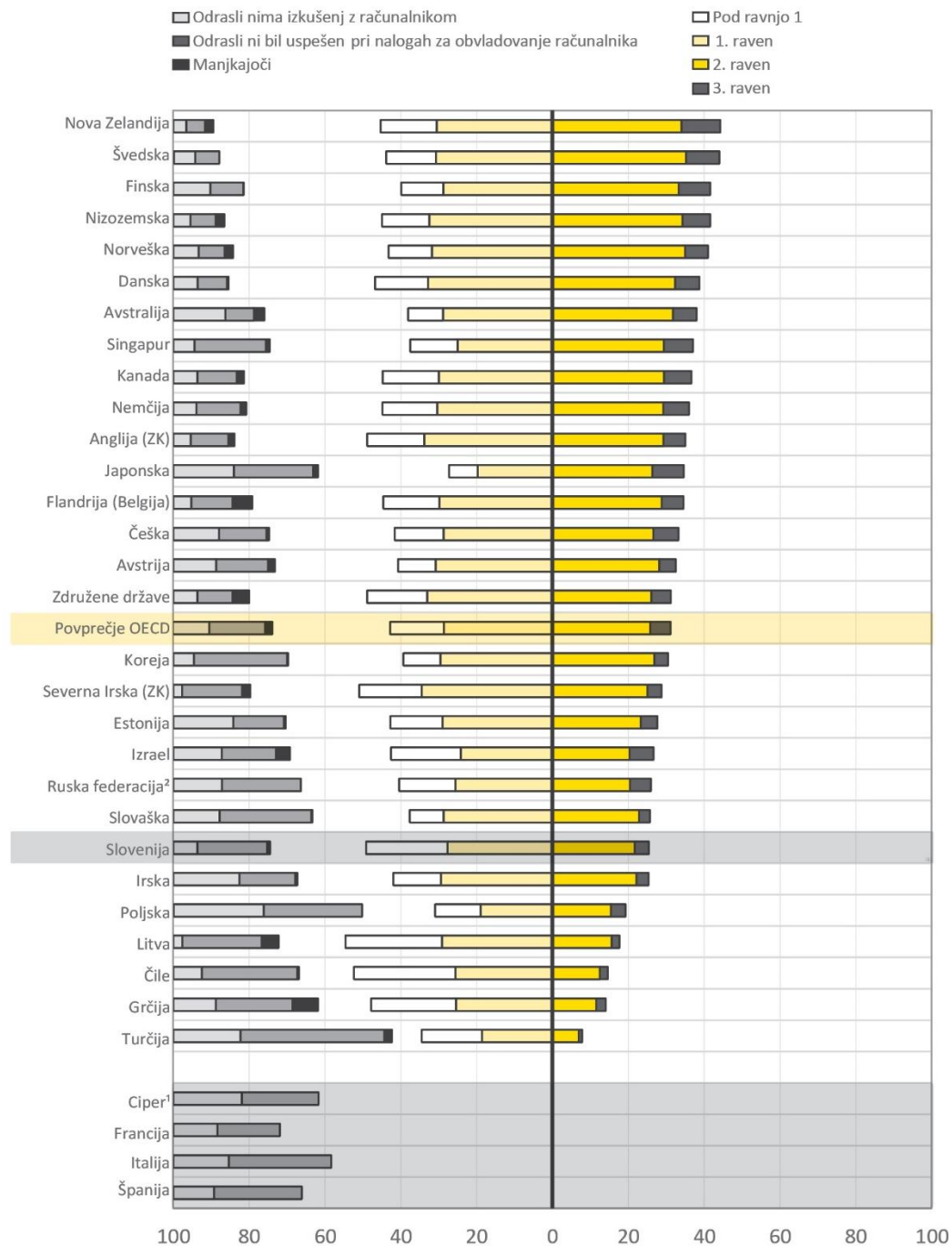
Delež po ravneh pri reševanju problemov v tehnološko bogatih okoljih

v padajočem vrstnem redu
glede na skupni delež odraslih,
ki so dosegli

2. in 3.raven

Odrasli v kategoriji »Manjkajoči« niso bili sposobni podati dovolj osnovnih podatkov za določitev stopnje spretnosti zaradi jezikovnih oziroma učnih težav ali motenj v duševnem razvoju (s pismenostjo povezan neodgovor).

Ta kategorija vključuje tudi odrasle, ki zaradi tehničnih težav z računalnikom niso mogli zaključiti testiranja reševanja problemov v tehnološko bogatih okoljih.



PROBLEM:

**PISA - slovenski šolarji
po dosežkih v
povprečju**

Pogojno sklepamo:

Vhodno stanje znanja
ob vstopu v odraslost
dokaj v povprečju

**Kaj se torej zgodi z
odraslimi v sferi dela?**

Kaj meri PISA?

Iz povprečja pri
šolskem znanju glede
na dosežke pri
spretnostih padejo na
rep EU držav
in pod povprečje
OECD sodelujočih
držav

Zakaj?

PROBLEM?

```
graph TD; A[PROBLEM?] --- B[Slaba motivacija za pridobivanje spretnosti?]; A --- C[Delovni pogoji, ki pospešujejo usihanje spretnosti v sferi dela?]; A --- D[Splošni življenjski pogoji, ki pospešujejo usihanje spretnosti (v vsakdanjem življenju izven dela)?];
```

Slaba motivacija
za pridobivanje
spretnosti?

Delovni pogoji, ki
pospešujejo usihanje
spretnosti v sferi dela?

Splošni življenjski pogoji,
ki pospešujejo usihanje
spretnosti
(v vsakdanjem življenju
izven dela)?

SKUPNE UGOTOVITVE posebnih tematskih študij

Slabi delovni pogoji – ne podpirajo ohranjanja in razvijanja že pridobljenih spretnosti

Regije **niso enakomerno** razvite z vidika kakovosti človeškega kapitala

S tem pa tudi glede na njihov razvojni potencial in gospodarsko uspešnost

Neujemanje med potrebami dela in spretnostmi je **najslabše** pri manj izobraženih

Problem, ker imajo ti najnižje zavedanje o tem neujemanju

Poznavanje pomena dobro razvitih temeljnih spretnosti **pri delodajalcih** ni ustrezno

To kažejo podatki o značilnostih delovnih mest – ni avtonomije pri delu

KAJ JE TOREJ PROBLEM DANES ?

Slaba motivacija
za pridobivanje
spretnosti?

Taki splošni življenjski
pogoji, ki pospešujejo
usihanje spretnosti
(v vsakdanjem življenju
izven dela)?

Taki delovni pogoji, ki
pospešujejo usihanje
spretnosti v sferi dela?

Slabo podprto vseživljenjsko učenje

? VLOGA IZOBRAŽEVALNEGA SISTEMA

DOBRO
PRIPRAVI
MLADINO

Vstop v svet dela **dobro preživi**
približno 1/3 :
So višje izobraženi
Dosegajo najboljše rezultate pri
spretnostih
= ocenijo se kot karierno najbolj ali
zelo uspešni

Te skupine spretnosti še
razvijajo

Manj kot 10% slovenske
populacije od 16-65 let ima
najvišje razvite spretnosti

Zelo hitro pa se polnijo
skupine tistih, ki imajo
kritično slabo razvite
temeljne spretnosti

Tisti, ki med
šolanjem niso
razvili
spretnosti

Tisti, ki jim
spretnosti
zamirajo

Približno 20% -30%
populacije dosega
temeljno raven
posamezne spretnosti
ali tudi te ne

**11% ima zelo
nizke dosežke
na vseh treh
področjih**

Problemi prihodnosti

SLO ima velik delež slabo
usposobljenih odraslih

Besedilne in
matematične
spretnosti

Slabo usposobljeni
33% = **400.000 oseb**

OECD 26%

250.000 jih bo moralo
konkurirati na trgu
dela vsaj še 10 let

140.000 jih bo moralo
konkurirati na trgu dela
vsaj še 20 let

Slabo usposobljeni = ne dosegajo 2. ravni besedilnih ali matematičnih spretnosti

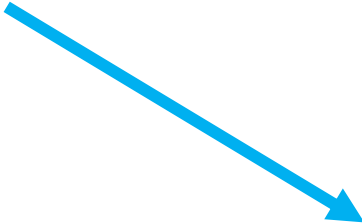
Problemi prihodnosti

SLO ima velik delež slabo usposobljenih odraslih

Spretnosti
reševanja
problemov v
tehnološko
bogatih okoljih

Slabo usposobljeni
40% = **476.000 oseb**

OECD 29%



Večje deleže slabo usposobljenih v tej spretnosti imajo le:
Turčija, Čile, Litva in Grčija

Slabo usposobljeni = ne dosegajo 1. ravni ali „nimajo izkušenj z računalnikom“ ali niso bili uspešni pri osnovnih nalogah (miška, tipkovnica...)

Rešitve na področju izobraževanja

- IZOBRAŽEVATI – PROSVETLJEVATI DELODAJALCE, ODLOČEVALCE

- PO VSEJ VERTIKALI FORMALNEGA IZOBRAŽEVANJA
- UPORABITI ŽE OBSTOJEČE DOBRE MREŽE NEFORMALNIH OBLIK IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

- VIZIJA SLOVENIJE ???



Rešitve na osnovi PIAAC

Presegajo področje izobraževanja

Zmanjšati
izčrpavanje
zaposlenih skozi
celoten karierni
cikel

Razvijati spretnosti

Vzpostaviti
humana
delovna mesta

- Javno veljavni programi – dajejo javno veljavno znanje
- Kaj to je glede na 400.000 tistih, ki imajo ali bodo imeli resne težave vključevati se v moderno družbo?
- Kaj je javni interes?
- Kaj je ustrezna javna mreža?
- Kakšna je odgovornost izobraževalcev?

Kakšna je odgovornost izobraževalcev?





PIAAC^{slo}

Program za
mednarodno
ocenjevanje
kompetenc
odraslih

<http://piaac.acs.si/>

Raziskava spretnosti odraslih



petra.javrh@acs.si



Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education